

STYRDOKUMENT

Riktlinjer för offentlig konst

Beslutad när	2022-03-03
Beslutad av	Kommunfullmäktige 2022-03-03 § 30
Diarienummer	KSKF/2022:17
Ersätter	Tidigare fattade styrdokument om offentlig konst
Gäller för	Samtliga nämnder och bolag
Gäller fr o m	2022-03-03
Gäller t o m	Tillsvidare
Dokumentansvarig	Kommunikationsdirektör
Uppföljning	Årligen

Program

Ett program är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla vad som ska uppnås inom ett visst område. Det tar inte ställning till utförande, prioriteringar och metoder. Program ska vara långsiktiga och ej tidsbegränsade. Om det ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska det beslutas av kommunfullmäktige i annat fall av berörd nämnd.

Plan

En plan är ett styrande dokument som ska visa en färdriktning genom att innehålla konkreta mål och riktlinjer. Om den ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska den beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Policy

En policy är ett styrande dokument som ska visa ett övergripande förhållningssätt och som ska tjäna som vägledning inom ett område, med angivande av övergripande mål och värden som ska eftersträvas. Policys ska vara långsiktiga, ej tidsbegränsade och beslutas av kommunfullmäktige.

Riktlinje

En riktlinje är ett styrande dokument som ska säkerställa ett korrekt agerande och god kvalitet i handläggning och utförande. Riktlinjer kan vara tidsbegränsade eller ej tidsbegränsade. Om den ska vara kommun- och/eller koncernövergripande ska den beslutas av kommunfullmäktige, i annat fall av berörd nämnd.

Ämnesområde och bakgrund

Med *offentlig konst* avses konstverk som finns placerade i lokaler eller på platser som är tillgängliga för allmänheten och som därmed kan beses, eller på annat sätt upplevas.

Det finns en lång tradition av att arbeta med konstnärlig gestaltning i det offentliga rummet i Eskilstuna kommun. Varje år tillkommer nya verk exempelvis i parker, bostadsområden och på skolgårdar eftersom offentlig konst är en självklar del när Eskilstuna kommun utvecklas.

Kultur- och fritidsförvaltningen är ansvarigt för den offentliga konsten, men frågorna om Eskilstunas konstnärliga gestaltningar är oftast nämnd-, förvaltnings- och bolagsövergripande. Gemensamma riktlinjer är viktiga för kvalitativa arbetsprocesser.

Riktlinjer för Offentlig konst

Ett förvaltningsöverskridande och transparent samarbete krävs för att säkerställa att arbetet med offentlig konst implementeras i utformningen av kommunens gemensamma miljöer. Detta sker genom regelbundna möten mellan företrädare för konstmuseet och kommunens förvaltningar samt med Eskilstuna Kommunfastigheter AB och andra aktörer inom koncernen som investerar i offentlig konst. Konst ska finnas med som punkt i nedan nämnda förvaltningar och bolags checklista för utredningsbehov och förstudiefas i projekt som rör mark-, exploatering- och investeringsprojekt.

Ansvarsfördelning

Förvaltningar och bolag

- Ansvarar för att riktlinjerna efterlevs i sina respektive verksamheter.
- Ansvarar för att delta med kompetens enligt riktlinjerna när Kultur- och fritidsnämnden, Eskilstuna Kommunfastigheter AB eller Stadsbyggnadskontoret initierar ett nytt offentligt konstprojekt.

Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för:

- Fatta beslut om vad som är offentlig konst i Eskilstuna kommun.
- Expertis, erfarenhet och kompetens kring konstnärliga gestaltningar
- Att formulera konstprogram för respektive konstnärlig gestaltning
- Att upphandla extern konstkompetens i samverkan
- Registrering av nyinköpt konst
- Att upprätta skötselplan/förvaltningsplan för ny konst i samverkan med konstnär
- Att beställa renovering och drift av konstverk i samverkan med berörda förvaltningar och bolag
- Att stötta nämnder och bolag i arbetet med och efterlevnad av dessa riktlinjer

Eskilstuna Kommunfastigheter AB ansvarar för:

- Att avsätta 1% av investeringsbudget vid nybyggnation till offentlig konst, samt finansierar drift och underhåll.
- Samverka med Kultur- och fritidsförvaltningen kring upphandling av offentlig konst.
- Kompetens kring tekniska förutsättningar för konsten på den specifika platsen
- Att om kommunen anlitar privata byggbolag där kommunen planerar att bedriva verksamhet i dess lokaler bör 1 % av byggkostnaderna eller investeringsbudgeten gå till inköp av lös offentligkonst till platsen.
- När extern byggherre/entreprenör bygger på kommunal mark ska policy och riktlinjer för den offentliga konsten följas.

Stadsbyggnadsförvaltningen ansvarar för

- Kompetens kring tekniska förutsättningar för konsten, när konst planeras på mark som förvaltas av stadsbyggnadsförvaltningen.
- Att kalla Eskilstuna konstmuseum till start-, samråds- och/eller planeringsmöte kring utredningsbehov och förstudiefas i projekt som rör mark- investerings- och exploateringsprojekt där synpunkter från andra förvaltningar och bolag tas in.

Gåvor och donationer

En gåva eller donation är ett konstverk som kommunen inte köper in själv. Det är Kultur- och fritidsförvaltningen som har mandat att i varje enskilt fall acceptera eller inte acceptera konstverk som gåva eller donation samt besluta om placering av konstverket. Ansvar för donationen samt driftskostnader kvarstår hos Kultur- och fritidsförvaltningen.

Konstverk som mottas som gåva/donation får inte konkurrera med eller ersätta konstverk som skulle ha beställts av kommunen eller regionen.

Överlåtelse av konst

Vid olika mark- och byggnadsprojekt kan det innebära att den konst som ägs och förvaltas av kommunen berörs. Vid ändrade ägarförhållanden har verksamheterna och/eller deras förvaltning informationsplikt. Lös konst från depositionskonsten återlämnas till Eskilstuna konstmuseum. Fast konst ska alltid förhandlas vid försäljning och privatisering.

Avveckling och försäljning av offentlig gestaltning /konst

När offentlig konst har stora skador eller är för kostsamma för att renovera i förhållande till värdet kan man avveckla eller kassera konstverket.

Avveckling och försäljning av offentlig konst hanteras enligt vid varje tillfälle beslutad kassationsordning, KFN/2011:273.

Stöld och skadegörelse

Stöld och skadegörelse av konst i Eskilstunas kommun ska polisanmälas av museichefen, Eskilstuna konstmuseum.

Upphovsrätt

Eskilstuna kommun har rätt att använda rätt att använda bilder och andra audiovisuella upptagningar på konstverket i marknadsförings- och informationssyfte och följer det avtal som är tecknat med Bildupphovsrätt i Sverige (BUS). Kommunen redovisar årligen sin bildanvändning till BUS.

Gällande lagstiftning och annan rättslig reglering

Som museiverksamhet följer hanteringen av den offentliga konsten Museilagen (2017:563).

Förhållande till redan fattade politiska beslut

Riktlinjer för offentlig konst kompletterar av kommunfullmäktige beslutad Policy för offentlig konst (KSKF/2021:16).

Bilaga - Beskrivningar av begrepp och dessas innebörd, policy för offentlig konst

Yttrandefrihet

Vid inköp av offentlig konst ska alltid den konstnärliga friheten värnas. FN skriver i sin första rapport om konstnärliga fri- och rättigheter (2013): ”Konstnärlig kreativitet är nödvändig för utvecklingen av levande kulturer och fungerande demokratiska samhällen”. I linje med FN-rapporten fastslår Sverige i sitt mål för kulturpolitiken ”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.”

Armlängds avstånd

Principen om ”armlängds avstånd” handlar om demokrati och yttrandefrihet, om konstnärlig kvalitet och förtroende för profession och kunskap. Det är sakkunniga som ska göra bedömningar och fatta beslut om offentligt finansierad konst och utställningar.

”Armlängds avstånd” bygger på relationen mellan anslagsgivare och utförare. Det innebär att politiken beslutar om mål, riktlinjer och ekonomiska ramar och överlåter konstnärliga och kvalitativa bedömningar åt professionen.

Gestaltad livsmiljö

Nationellt kulturpolitiskt mål antaget 2018 av regering och riksdag. En politik som tar utgångspunkt i människan och hennes livsmiljö.

”Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Det ska uppnås genom att”:

- Hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden.
- Kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids.
- Det offentliga agerar förebildligt.
- Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas.
- Miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla.
- Samarbete och samverkan utvecklas inom landet och nationellt.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2015/10/sou-201588/>

Det offentliga rummet

De offentliga miljöerna eller rummen är miljöer som ägs eller används av det offentliga, dvs stat, region eller kommun. Dessa miljöer planeras och byggs dock ofta i samverkan mellan den offentliga och privata sektorn. Hit

räknas gator, torg och parker samt utrymmen i allmänna lokaler, allmänna kommunikationer samt lokaler för skola, vård och viss omsorg. Konst i offentlig miljö kan sätta fokus på en plats, ge estetiska upplevelser, stimulera till samtal och ge möjlighet till reflektion.

Konstnärlig gestaltning

Offentlig konst eller konstnärlig gestaltning kan definieras som ”konstverk avsedda för och ofta utförda direkt i miljöer där allmänheten regelmässigt har tillträde” både inom- och utomhus. Offentlig konst är konstverk som ägs av staten, region eller en kommun och har bekostats av gemensamma skattemedel. Den klassas som en del av det moderna kulturarvet och ska förvaltas i enlighet med Riksantikvarieämbetets riktlinjer. Den offentliga konsten tillhör alla och är inte i privat ägo. I det offentliga rummet kan även privata konstverk förekomma men ägs då av till exempel av fastighetsbolag, byggföretag, föreningar eller stiftelser. Uttrycken kan vara varierade, materialen olika och konstnärerna utsedda för att öka bredden på influenser till samhället. Nya arbetsmetoder och arbetsätt för konstnärerna förutsätter flexibla processer. Offentlig konst omfattar även platsspecifika målningar, skulpturer, video, interaktiva verk och installationer inomhus i lokaler och byggnader med offentlig verksamhet. Fysiska verk ska hålla under lång tid i en förutbestämd miljö, därför är det viktigt att den konstnärliga kvalitén, uttrycket och tekniken har höjd och utförandet sker speciellt för den plats där de ska placeras. Konstnärliga gestaltningar kan även vara immateriella och till exempel vara delaktighets-, process- eller performancebaserade.

Offentlig fast och lös konst

En del av den offentliga konsten är byggnadsanknuten, vilket innebär att den är producerad på beställning, integrerad i arkitekturen i en byggnad eller på en specifik plats. Offentlig konst betecknas då även som ”fast konst”. Ett annat begrepp är ”lös konst” vilket avser att verken går att flytta och inte är bundna till en specifik plats eller lokal. Kommuner och regioner avsätter vanligtvis medel för inköp av lös konst. Varierande tekniker som måleri, skulptur, grafik, fotografi, rörlig bild, installationer och även konceptuell, idébaserad, konst hör till lös konst.

MU-avtal

Avtal för utställnings- och medverkansersättning för konstnärer, tecknat mellan staten och företrädare för verksamma konstnärer.

<http://www.kro.se/mu-och-avtal>

KRO

Konstnärernas Riksorganisation, KRO, är de svenska konstnärernas fackliga organ, som bildades 1937.

<http://www.kro.se/>